Rasool Sallallahu Alaihi wassalam Jee Muhabbat Eemaan Jo Laazimi Hisso Muhammad Gee Abro

(The Love of Rasoollullah: the Essential Part of Faith

رسول ﷺ جي محبت ايمان جو لازمي حصو

مُحمَّد جي ابڙو

اها هڪ مڃيل حقيقت آهي ته عام طور دنيا ۾ به شيون آهن، جي محبت جي جذبي کي اڀارينديون آهن، جن مان هڪ احسان ۽ ٻيو صفتن جو ڪمال آهي. جيڪو شخص اسان تي احسان ڪندو رهي ته ان سان محبت ڪرڻ تي اسين مجبور هوندا آهيون ۽ اسان جي دل ۾ ان لاءِ شڪر جو جذبو پڻ موجود هوندو آهي. اهڙي طرح جنهن شخص ۾ ظاهري ۽ باطني خوبيون هجن ۽ ان سان گڏو گڏ سهڻي صورت ۽ سيرت رکندڙ هجي ته ان جي طرف اسان جي دل جولاڙو ٿيندو. ٻين لفظن ۾ ائين چئجي ته ان

سان به محبت ڪرڻ لڳندا آهيون. ان نقطئه نظر کان مومن جي حقيقي محبت جو مرڪز الله تعاليٰ آهي ۽ اسان کي سڀ کان وڌيڪ محبت ان سان هئڻ گهرجي ڇاڪاڻ ته انسان وٽ جيڪي ڪجھ آهي سو الله پاڪ جي فضل ۽ ڪرم جو نتيجو ۽ رب العالمين سڀني سهڻين صفتن، هر قسم جي ڪمال ۽ هر طرح جي حسن و جمال جو اصل بنياد آهي.

اهو ئي سبب آهي جو هڪ مومن جيڪو الله پاڪ جي احسانن کي ڄاڻي ٿو ۽ ان جي”اسمائي حسنيٰ“ جو علم رکي ٿو، سو سڀ کان وڌيڪ الله سان محبت ڪري ٿو. جيئن قرآن ڪريم ۾ ارشاد آهي ته،

”ايمان وارا الله سان ئي محبت ڪن ٿا.“

اهڙي طرح هڪ مومن الله پاڪ کان پوءِ سڀ کان وڌيڪ محبت رسول الله سان ڪري ٿو ڇاڪاڻ ته هو ڄاڻي ٿو. ته دنيا جي سڀني نعمتن کان وڏي نعمت اها آهي ته انسان کي دنيا جي نعمتن ۽ دنيا جي زندگي جو صحيح استعمال معلوم ٿئي ۽ ان سان گڏو گڏ آخرت جي دائمي ۽ بي پايان نعمتن جي حاصل ڪرڻ جو طريقو

معلوم ٿئي، اها نعمت جنهن عظيم هستي جي ذريعي سڀني انسانن کي حاصل ٿئي ٿي، سو الله جو رسول آهي، ان کري الله جو پيارو رسول، الله کان پوءِ انسان لاءِ محسن اعظم ٿئي ٿو. سچ پچ ته هڪ مومن جي دل هميشہ رسول جي محبت ۾ سرشار رهي ٿي چاڪاڻ ته ڪيس اها پروڙ آهي ته ڪيئن نه الله جي رسول ان عظيم ترين رحمت ۽ نعمت کي نادان انسانن تائين پهچائڻ لاءِ تڪليفون سٺيون ۽ جن انسانن کي الله جو رسول نعمتن سان مالا مال ڪرڻ ۽ الله جي رحمت ۾ پاڱي پائيوار ٿيڻ لاءِ چوي ٿو سي انسان ان جا ازلي دشمن ٿي وڃن ٿا- مگر الله جو پيارو رسول جيڪو رحمت للعالمين آهي سو انهن دشمنين ۽ مخالفتن جي باوجود پنهنجي دشمنن کي ان عظيم نعمتن حاصل ڪرڻ جي ڪوشش ۾ لڳو رهي ٿو ۽ پنهنجي سموري عمر ان ۾ صرف ڪري ٿو ۽ الله کانسواءِ ٻي ڪنهن کان ان جي اجوري جو طلبگار نه آهي. اهڙو محسن اسين ڪٿان حاصل ڪري سگهون ٿا ۽ اهڙي پاڪ هستي سان محبت ڪرڻ کانسواءِ اسين ڪيئن جيئرا رهي سگهون ٿا؟

ساڳي طرح هڪ مومن جڏهن اهو خيال ڪري ٿو ته الله جي آخري رسول ﷺ جي ذريعي اسان کي جيڪا شريعت ملي آهي، آخري، مڪمل، دائم ۽ محفوظ آهي ۽ اسان سان ان جي محفوظ رهڻ جو وعدو ڪيو ويو آهي ۽ سندس عملي تشريح لاءِ حضور اڪرم ﷺ جي سيرت پاڪ محفوظ شڪل ۾ موجود آهي. هونءَ به جڏهن الله جي رسول جي سيرت کي ڏسجي ٿو ته ان جو هر گوشو ۽ هر پهلو ڪمال جي آخري درجي تي آهي ۽ رسول جي زندگي هر رخ حسن و جمال ۽ خوبيءَ جي ڪمال سان اهڙي نموني سان سامهون اچي ٿو جو رسول جي حياتيءَ کي انسانيت جي ڪمال جو آخري ۽ مڪمل نمونو تسليم ڪرڻ کان سواءِ رهي نٿو سگهجي.

هڪ مومن يقين رکي ٿو ته الله سندس حقيقي محسن ۽ پالڻهار آهي، رحمان ۽ رحيم آهي، رئوف ۽ ودود آهي ۽ سمورين صفتن جو سرچشمو آهي- اهڙيءَ ريت الله جو آخري رسول جناب محمد مصطفيٰ ﷺ پڻ الله کان پوءِ سندس وڏو محسن آهي ۽ اهو پڻ رئوف و رحيم سان گڏوگڏ انسانيت جو اعليٰ ترين نمونو ۽ ڪمال و جمال جي

صفتن جو بهترين روپ آهي. ان سلسلي ۾ سورة احزاب ۾ ارشاد ربانيءَ جو مطلب آهي ته:

”نبي سڳورو ايمان وارن سان پنهنجي جي هستيءَ کان به وڌيڪ قريبي تعلق رکي ٿو“ ساڳي طرح سورة التوبة ۾ خداوند قدوس جي فرمان جو مطلب آهي ته:

”بيشڪ اوهان وٽ اوهان مان هڪ اهڙو رسول آيو آهي جنهن کي اوهان جو تڪليف ۾ ڦاسڻ ڏکوئيندڙ آهي، اوهان جي ڀلائي جي خواهش، اٿس ايمان وارن تي گهڻي شفقت ڪندڙ نهايت ٻاجهارو آهي.“

انهيءَ مان اسان ڏنو ته هڪ مومن کي سڀ کان وڌيڪ الله سان ۽ ان کان پوءِ رسول ڪريم ﷺ سان محبت ڪرڻ گهرجي ۽ سڀني محبتن کي رسول الله ﷺ جي محبت مٿان قربان ڪرڻ تي زور ڏنو ويو آهي.

بخاري ۽ مسلم ۾ حضور اڪرم ﷺ جن جي فرمان جو مطلب آهي ته ”توهان مان ڪو به قرآن ڪريم ۽ حديث شريف جي انهن ارشادن مان جتي اها ڳالهه واضح ٿئي ته رسول ﷺ جي محبت ايمان جي بنيادي تقاضا آهي اتي اها به خبر پوي ٿي ته ان محبت جو نتيجو ڪهڙو آهي-

ان سلسلي ۾ اها مجيل حقيقت ته محبت جو مرڪز دل آهي ۽ جيڪڏهن ڪنهن جي دل ۾ محبت گهر ڪري وڃي ٿي ته ان جي سچي زندگي ان رنگ ۾ رنگجي وڃي ٿي. ان طرح سان رسول ﷺ جي محبت جو لازمي نتيجو اهو آهي ته انسان پنهنجي سمورين محبوب ۽ دل پسند شين کي رسول جي خوشيءَ تي نثار ڪري ڇڏي ٿو ۽ رسول ﷺ جي حڪمن جي پيروي فقط فرض سمجهي نه ٿو ڪري مگر محبت جي مستيءَ ۽ جنون وچان ڪري ٿو. اهڙي حالت ۾ سندس سينو سنت جي تابعداري سان ڀرپور رهي ٿو ۽ ان جي دل رسول ﷺ جي اطاعت سان ٿمثار رهي ٿي. کيس فقط هڪ ڌن هوندي آهي ته ڪانئس محبوب رسول راضي هجي ۽ اهو ئي فڪر تڙپائيندو رهندو ته پياري رسول ﷺ جي هڪ اشاري تي پنهنجو سڀ ڪجهه قربان ڪري ڇڏي. اهائي خدا ۽ رسول ﷺ سان سچي محبت آهي، جيڪڏهن محبت جو اهو اثر ظاهري نه ٿئي ته محبت جي دعويٰ غلط آهي. ان جي تائيد ۾ سورة آل عمران ۾ ارشاد رباني ته:

”(اي رسول چئو ته جيڪڏهن اوهين الله سان محبت رکو ٿا ته منهن جي تابعداري ڪريو ته الله اوهان سان محبت ڪندو ۽ اوهان کي اوهان جا گناهه معاف ڪندو- ۽ الله معاف ڪندڙ نهايت رحم وارو آهي-(اي رسول!) چئو ته الله ۽ رسول ﷺ جي تابعداري ڪريو.“

رسول ﷺ جي محبت جو ٻيو روپ اهو آهي ته مومن کي سيرت پاڪ جو هر گوشو محبوب هجي ۽ ڪيس هر وقت اها جستجو هجي ته رسول ﷺ کهڙو پيغام آندو هو ۽ سندس زندگي پاڪ جا مختلف پهلو ڪيئن گذريا- ان جي نظر ۾ رسول جي شخصيت بهترين هستي هجي، رسول ﷺ جي هر قول ۽ فعل لاءِ سندس دل ۾ جاءِ هجي، هر ننڍي توڙي وڏي ڪم ۾ رسول پاڪ ﷺ جي سهڻي طريقي جي تلاش ۾ هجي جڏهن ڪيس اسوه حسنه ملي وڃي ته بنا چون چرا جي ان جي آڏو سر تسليم خم ڪري ۽ ان جي تقليد يا اتباع جي ڪري ڪيس وقتي طور ڪن تڪليفن يا پريشانين کي منهن ڏيڻو پوي ته اهي خنده پيشانيءَ سان سهي ۽ محبت جي اصل تقاضا پوري ڪري جيئن سورة احزاب جي هڪ آيت جو مطلب آهي ته،

”(اي مسلمانو!) بيشڪ اوهان لاءِ (يعني) جيڪو الله(جي ثواب) ۽ قيامت جي ڏينهن جي اميد رکي ٿو ۽ الله کي گهڻو ياد ڪري ٿو تنهن لاءِ الله جي رسول(جي طريقي) ۾ عملي پيروي آهي.)“

اها سورة خندق جي جنگ جهڙي صبر آزما معرڪي کان پوءِ نازل ٿي هئي ۽ ان ۾ وڌي تفصيل سان ٻڌايو ويو آهي ته ڪهڙي طرح سان هڪ مومن انتهائي نازڪ حالت ۾ به رسول ﷺ جي محبت جو حق ادا ڪري ٿو ۽ جان کي جوکي ۾ وجهي رسول ﷺ سان محبت جو ثبوت ڏي ٿو.

رسول ﷺ جي محبت جي هڪ اها به تقاضا آهي ته الله جو رسول ﷺ جنهن مقصد لاءِ آيو هو ۽ جنهن مشن کي تڪميل تي پهچائڻ لاءِ سموري زندگي پوري ڪيائين، مومن ان مقصد کي پنهنجي زندگيءَ جو نصب العين بنائي ۽ اهڙي طرح تڪليفن سهڻ ۽ قربانين ڏيڻ لاءِ پاڻ کي تيار ڪري، جهڙي طرح حضور اڪرم ﷺ پنهنجي زندگي کي وقف ڪيو هو.

محبت جو اهو مجيل دستور آهي ته جنهن جاءِ تي محبوب جو پگهر وهي اتي عاشق پنهنجو رت ڏي ۽ جتي محبوب جي اک جو اشارو ٿئي اتي سر ڏيڻ کان نه گسي. جيڪڏهن محبت جو اهو دستور آهي ته پوءِ اهو ڪيئن ٿي سگهي ٿو ته هڪ مومن رسول ﷺ سان محبت جي دعويٰ به ڪري ۽ ان جي مشن ۾ پاڱي پائيوار نه ٿئي- رسول الله ﷺ جي مشن جون مختصر جهلڪون هن ريت هيون، مڪمل طرح الله پاڪ جي بندگي ڪرڻ ۽ شرڪ و بدعت جي پاڙ پٽڻ: اڻ ڄاڻ ۽ نادان انسانن تي پنهن جي قول ۽ عمل سان حق جي شهادت پهچائڻ ۽ ان دعوت تي لبيڪ چوندڙن کي گڏ ڪري انهن جي تعليم ۽ تربيت جو بندوبست ڪرڻ ۽ انهن کي گڏ ڪري دنيا ۾ دين پکيڙڻ، حق کي غالب ڪرڻ ۽ باطل کي ختم ڪرڻ لاءِ پنهن جي سموري طاقت لڳائڻ- انهيءَ مقدس مشن لاءِ رسول ﷺ پنهنجو سڀ ڪجھ لٽايو، راتين جي ننڊ ۽ ڏينهن جو آرام قربان ڪيو، وک وک تي نازيبا لفظ ٻڌا ۽ پٿر کائڻا پيا وطن کان بي وطن ٿيڻو پيو ۽ ان واسطي فقر وفاقي جي زندگي بسر ڪئي.

سوچڻ جو مقام آهي ته پوءِ رسول ﷺ جي محبت جي دعويٰ ڪرڻ وارن مومنن کي ان سلسلي ۾ ڇاڪرڻ گهرجي؟ ان جو جواب هر محبت رکندڙ دل وارو سولائيءَ سان سمجهي سگهجي ٿو. جيڪڏهن اڄ اسان جي سامهون حق پامال ٿي رهيو آهي، رسول ﷺ جون نشانيون هڪ هڪ ڪري ختم ڪيون پيون وڃن، اسان سان بغاوت جي وبا عام پکڙجي رهي آهي ۽ اها وبا عام انسانن کان وڌيڪ رسول ﷺ جي نالي وٺندڙن ۾ تيزيءَ مان وڌي رهي آهي ۽ باطل نظرين جا حامي پنهنجي نظرين جي قيام ۽ بقا لاءِ ميدان تي نڪري آيا آهن، مگر اسين غفلت جي ننڊ ۾ ستا پيا آهيون ته ان جو مطلب فقط اهو آهي ته اسان جي دل عشق جي درد کان محروم آهي ۽ اسان جا سينا محبت جي گرميءَ کان خالي آهن.

*

۽ سڀيئي(گڏجي)الله(جي دين) جي رسي کي پڪڙي رکو ۽ هڪ ٻئي کان الڳ نه ٿجو ۽ الله جو اهو احسان ياد ڪريو

جڏهن اوهان (هڪ ٻئي جا) دشمن هئا ۽ پوءِ الله اوهان جي دلين ۾ محبت پيدا ڪئي ۽ اوهان ان جي فضل سان ڀائر بڻجي ويا (القران)